

ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ, ЧЕТВРТОМ
И НЕДЕЉОМ

ЦЕНА
ЗА 1 МЕСЕЦ 1 ДИНАР
ИЛИ 1 КРУНА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМАЈУ
СВЕ ПОШТЕ У СРБИЈИ И
ИНОСТРАНСТВУ

ЗВЕЗДА

ПОРОДИЧНИ ЛИСТ

Претплату треба слати
Стеви М. Веселиновићу
проф. богословије

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ
ПРИМАЈУ СЕ

РУКОПИСИ НЕ ВРАЋАЈУ СЕ

УРЕДНИШТВО СЕ НАЛАЗИ
У МАЂЕДОНСКОЈ УЛИЦИ
БР. 6

БРОЈ 10 ПР. Д.

УРЕДНИК: ЈАНКО М. ВЕСЕЛИНОВИЋ

БРОЈ 10 ПР. Д.

НОЋИ МИЛА...

Давно било, —
Мен' се снило
Ван овога свјета,
Тамо, тамо,
Гдје по само
Вјечна младост цвјета.

Гад ти дадо'
Срце младо'
И свој живот цј'ли,
Љубећ лице,
Јагоднице,
Усне, врат твој б'јели.

Сањах јасно
— Ал' би красно, —
Посред рајског миља;
С тобом сједих,
И бесједих,
Живот благосиља'.

„Реци једну,
„Р'јечку вр'једну
„Више нег' рај ц'јели!“
Моља' дуго,
Тебе, друго,
Мој крише преб'јели.

Свуд нас круже
Румен — руже,
Зунбул мирисави;
И анђели,
Крине б'јели,
Шетали се плави.

И на чедна
Твоја медна,
И румена уста;
Осмјех благи
Штану: „Драги!“
Аох жељо пушта!

А на ружи,
Славуј тужи,
Вјечну љубав слави;
Слави цв'јеће
И пролеће,
Дах твој мирисави.

Тадах вреле
Твоје, селе,
Љуби'у усне страсне;
Сав се стоших,
Очи склопих,
Снива' снове красне. — —

Ноћи мила,
Ал' си била
Дивотна и красна!
Та још једном,
Мени б'једном,
Врат' се жељо страсна!

Београд.

С. А. Карабеговић.

СВЕ ЗА ЈЕДАН ДАН

— слика из београдског живота —

Било је 6 часова у јутро кад се пробудила кума Јулка „пуна уста,“ како су је звали сви који су је познавали. Протре очи, лениво зевне, замисли се мало, па метнувши кажипрет на чело полугласно је говорила:

— Боже мој, већ је 6 часова, дан у велико, а ја још лежим, као да не знам шта све треба да нас да посвршавам! Пијац, па рочиште у општини, ал' ћу им ту прочитати, па код г. Управника због онога у кварту и да му још нешто кажем, а ако стигнем до подне и код оне принцезе, стићи ћу да богме, да чујем да л' се једанпут решила; а по подне — не смем ни да помислим шта ме све чека!

Још један пут зевну кума Јулка, па устаде и кроз полуотворена врата викну:

— Насто!

Уђе једно девојче неочешљано, са млазевима гара по лицу, а хаљиница јој изгледа као стара школска мапа; на ногама мушке ципеле више него половног стања. У рукама носи једно ђувече, које је вршило дужност лавора, пуно воде, па га метну на столицу и скиде са ормана парче сапуна „кокосусел“, метну и њега на столицу до ђувечета и изиђе из собе не проговоривши ни речи.

Кума Јулка је зачешљавала косу пред огледалом, па мислећи ваљада опет шта све тога дана треба да посвршава, није ни приметила да је Наста приговорила што је за „тоалету“ потребно било. За то опет отвори врата и викну:

— Насто! Ја данас немам кад да те грдим, него

ћу много краће с тобом свршавати. Дај воде да се умијем, па одмах пристави лонче за каву, смрдуну, па которицу у шаке да идемо на пијац. А ко ће ми тужној ручак скувати, кад ја немам времена, а ти не умени, не умела хлеба јести! Онда нећемо на пијац ни ићи, ја ћу сама морати да свратим због Лујзе, казала сам јој, него ћу ићи на ручак код Саветиних; тамо ћу бар што чути, код њих и онако један изиђе други уђе, а теби ћу дати грош па ждери шта хоћеш. Што стојиш, што ми воде не донесеш, хоћеш сто пута да ти кажем?

— Ево је вода, донела сам, одговори Наста пруживши леву руку у правцу ка ђувечету, па изиђе из собе.

Пљусну се кума Јулка неколико пута хладном водом, узне убрисе лице, па се раздери:

— Насто! Ако дође г-ђа Зујка, кажи јој... немој ништа да јој кажеш, нисам код куће па крај; а ако дође онај господин што фарба бркове, знаш онога што ти је дао грош, кажи му да дође у подне,

на кад дође у подне ти му кажи да нећу код куће ручати, отишла сам у Земун, он ће то већ разумети. Најбоље ће бити да закључаш врата од куће, па ником ништа. Само онај господин кад дође, ти кажи оно за Земун. Дај ми сад каву; па од куће да крочила ниси, јеси чула? А ако те ко што год пита, кажи: ја не знам ништа, па крај. Хајд' сад каву ми донеси, следила се да бог да на томе месту, због тебе ћу се још и закаснити на посао!

Док је кума Јулка давала ова упуства Насти, хаљива је већ била на своме месту, па сад метну и шешир на главу и стојећи онако на дохват, поерка каву и оде.

Кума Јулка је удовица, десет година како је удовица, а живела је са мужем седамнаест година, према чему можете прорачунати и колико је година стара. Никома није познат њен девојачки живот, јер је дошла „из прека“ на месец дана пре удаје. Покојник је причао да је била добра девојка, али је избегавао разговор о првоме познанству с њоме, а ни његова фамилија није за њу марила. Тек по смрти мужевљевој, а приликом једне парнице због увреде част, сазнало се, према општинском уверењу, да је кума Јулка, на основу прибављених доказа, увек доброг владања била.

Покојни Клипа, тако су звали мужа кума Јулкиног, био је чиновник, најпре општински па после државни. Приликом некакве веће гужве у вароши, познала се беше кума Јулка са г. Управником, те му он изради место у архиви једног министарства, где је новодошавша акта сајужавао са раније дошавшим и стављао их на сто деловодног протоколисте, да овај „удар“ нову нумеру; а док је био у општини, није се на чисто звало какву дужност врши, јер је био одређен да врши некакву „спољну службу“, те су га у општинском суду виђали само кад се плата издаје.

Клипа је био човек миран, управо без темперамента, јер му по лицу никад нисте могли познати да ли је љут или је добре воље, да ли је забринут или је ведра чела; а у очи му тешко је било загледати, јер су му капци на очима увек били полуспуштени, услед некакве болести још у детињству. Он није кума Јулки ни у чему сметао, па опет за то она га није трпила кад код куће седи, што је он ван канцелариског времена радо чинио, милујући мачка у крилу и са издигнутом главом гледао кроз прозор на улицу. — Умро је трећидан после навршене пете године у државној служби и по смрти оставио је жени удовичку пензију у 32 динара и 25 пара динарских месечно.

Кума Јулка није била лепа, него што кажу: држећа жена. Волела је да се кицоши, па како је била скромног материјалног стања, махом је носила некакво комбиновано одело, то јест што остане читаво и чисто на старој хаљини, она пришије на нову хаљину као украс, па ма се то и не слагало са бојом нове хаљине или са модом, а нарочито је шешире малтретирала са таквим изменама и допунама. Довољно, она је увек била пристојно одевена, че-

шљала се „на шишке“, носила је и рукавице, те није уливала подозрење коме је у кућу ушла.

Говорила је много, без престанка, а увек је била пуна новости, па су је за то и прозвали „пуна уста“; а кумом опет за то што се радо примала да криштава ванбрачну децу, јер је том приликом сазнавала и тајну рођења њиховог. Страшно се љутила кад је ко прекине у разговору. Једанпут дошло јој је било да зевне у сред саопштавања неке важне новости, па бојећи се да се не би ко тиме користио и преузео разговор док она зева, левом је руком заклонила уста, а десном је махала на све редом у соби, у знак да и даље ћуте, јер ће она ето одмах наставити своје причање.

Као што рекосмо, кума Јулка је била држећа жена, па није преко рамена гледала на мушкарце. Они се истина њој нису удварали, али се она ипак надала да ће наћи какву такву *потиору*, па је увек о Митрову и Ђурђеви дану прилепљивала на прозор објаву овакве садржине:

„Стан за самца са и без намештајем на захтев и кост. Упитати овде. Удобност свака“.

Она није располагала ни са каквим више станом осим једне собе и кујне где је сама становала, и ни са каквим више намештајем осим једног широког гвозденог миндерлука са јастуцима и осталим прибором, једног отомана са испупченом средином, што јој је некакав *господин консул* поклонио у знак благодарности за некакву услугу, па коју је кума Јулку опомињао тај отоман кад год би била реч о гордости једне госпође од бољег реда. Кад овоме намештају додамо два фотеља равнег облика, четири обичне столице, један сто са огледалом на дувару и један орман импозантне величине, онда смо изнели тачан инвентар кума Јулкиног собног намештаја. Али је она становала у једној кући на глагол, у којој је било више станова састојећих се из по једне собе и кујне; па како је газда живео само од прихода те куће а код закупаца таквих станова често наступа застој у плаћању кирије, о свакоме Митрову и Ђурђеви дану иселавало се из куће по неколико становника, оставивши за неплаћену кирију по што год од свога скромног намештаја. На тај начин мислила је кума Јулка да дође до стана „са и без намештајем“, ако би се нашао какав самац.

Самци су пролазили, читали објаву, па на, жалост, одлазили даље и не осврћући се на кућу. По нечијем савету кума Јулка је услед тога стављала у прозор, испод објаве, и слику у бојама из модног журнала за даме, па ни то јој није помогло да нађе самца, те је тако она сама у своме стану самовала.

Велики трг у Београду место је и за састанке свакојаке врсте, то вам је управо берза за најразноврсније спекулације, а може да послужи и за студију ботанике и зоологије, те се за то и налази испред Велике Школе, јер она има и свој природно-математички одсек.

Кад прђете поред оних лимунова, што их наши санародници Мојсијеве вере на улазу у го-

стионицу код Македоније продају, па наиђете на ону гужву пиљара са сељанкама што продају пиле, а при томе вас плесне какав шегрт са купљеним шараном по панталонама, и ви у праведној нужној одбрани оцепите даму, која стаје с камена на камен и да се не упрља и да покаже плитке жуте ципеле са црним чарапама на ногама, а из котарице јој се цеди купљени сир и каше по халљини. — онда видите у какав сте вртлог упали. У ушима вам зазуби као после употребе кининових прашкова; поглед вам прелеће са једног предмета на други: са црвених паприка на модре патлицане, а са ових на гомилу купуса у главицама и по мирису осетите да се тај купус продаје онде и у виду рибанца, па у томе завирите у утробу раскреченог телета испред касапнице, док вас још у већу забуну не доведе пиљарица, држећи вам испред носа и нудећи гушчију цигерицу, која изазива пријатан осмејак са лепих усана још лепше ћери Израилеве, што се тек пре месец дана удала, па се већ стара да покаже мужу како је добра домаћица. Жалост вас нека обузме што и ви нисте гушчија цигерица, па да се топите у лепим устима Ребекиним; али је Спаситељ увек поред доброг хришћанина, и он учини, да вас развесели овај пиљар, што је издигао једну велику роткву у руди и виче: ох, што је антика!

Ви би се радо спасли те вреве и отишли са трга, али не можете, јер тек што сте били у намери да ускочите у прва трамвајска кола која наиђу, а ви видите како се скупља гомила око једног сељака и једног пиљара. Није бог зна шта, обична пиљарека превара на кантару, кад купе гомилу кромпира или врећу кукуруза од сељака, па пиљар виче како је мали сељак њега да превари, а сељак пристаје да му пиљар врати „јеспан“ кад није задовољан, и свршава се тиме што се пиљар најзад задовољи мером сељаковом, јер је јевтино пазарио, а у ствари он је хтео сељака да превари. Не задржава вас толико, дакле, ни тај спор да и даље останете на тргу и да пропустите још неколико трамвајских возова, него вас задржава она гомила из које сад ничу нови заплети, јер је један од посматраоца ногом изврнуо суседној сељанки котарицу, у којој је било нешто пасуља и озго свега пет јаја, па се два разбила, а она надала такву кукњаву као да су јој код куће сви помрли; међу тим штеточина доказује, да се не може знати ко је у оноликој гомили котарицу изврнуо те сељанка има сама себи штету да припише, што је и надлежни жандарм усвојио. А опет један кесарош користио се жандармовом расправом овога спора, па украде једној докторки новчаник, јер је она баш у томе тренутку сажаљевала сељанку, па на себе и околину није ни обраћала пажњу. Жандарм само слеже раменима и записа докторкино име, ваљада да изиђе штампано у полициском гласнику, па објаснивши јој да не сме напуштати своју „линију“ и јурити за лоповом, са непозната разлога опали шамар једном Циганчету, које се нудило докторки да понесе купљене тиквице и паприке бабуре, а

докторка оде право у полицију, као да је кесарош са новчаником тамо чека.

Баш кад се растурао ова гомила наиђе кума Јулка на Лујзу, па је са пуно саучешћа поздрави овим речима:

— А ја чујем да су страдале две жене, видим у гомили ваш шепир, па помислим да се није вама што догодило, те похитах да вам се нађем. Није ништа је л те?... Добро јутро, шта радите?

— Добројтро. Није ништа, хвала Богу. Шта ви радите?

— Та ето жури се у општину на то проклето рочиште, а обећала сам и вама да се овде нађемо, па као велим неби било лепо жену да преварим, а они у општини нека чекају. Кажу, до дванаест сати морају чекати; али ја имам и друга посла, па ћете ме извинити што се нећу са вама дуго задржавати. Може ли, дакле, што бити од наше ствари?

— Па ни сама не знам шта да радим. Да је човек несносан, то је истина, па бар да није онако прост и ако је занатлија. У данашње време знате како је, и занатлије држе зборове, имају своја удружења, дају и забаве са игранкама, па кад видите по неког занатлију како се понаша, рекли би да је чивовник. Како сам ономад завидила Лени Чизмићевој! Муж јој резервни официр, а беше празник Ослобођења, па милина је било видати како је води под руку у униформи. Дођоше на пиво, а он све салутира другим официрима и они њему, а Лена као госпоја, и она се клања. Срећна жена, а бар да је од какве фамилије! Ја сам и од боље фамилије и учила сам вишу женску школу, па каква ми је вајда од свега тога, кад ме је срамота у свет да изиђем са оним мојим дрвендеком.

— Па и ја то кажем, пресече је кума Јулка, задовољна што Лујза својим говором навраћа воду на њену воденицу. Колико смо пута и код Саветиних говорили, да ви нисте жена за њега. Заслужили сте ви бољег мужа. А Панта прче за вама. Каже, нека се разведе, ја ћу је одмах узети.

— Панта је погрешно, рече Лујза, што се није чувао од мога мужа, јер он; и ако је глуп и прост; одмах позна што се тиче таквих ствари. Ту пре кажем ја, као кроз плач, баш ми је дошло да се разведем са тобом, а он се некако пакосно насмеја, па ће рећи: разведиће тебе полиција од Панте, а што се мене тиче, колај работа, ја сам муж и ако сам из Турске а ти Швабица, лако ћемо за то, један писар данас више вреди него три конзисторије! Не знам шта је хтео тиме да каже, али ето тако ме пресече.

— А знате ли ви шта ћу да вам кажем, сену једна мисао у кума Јулкиној глави? Знате ли ви да ваш муж има у Турској живу нераздвојену жену? Ја бих се смела заклети да је тако, јер сви ови што долазе из Турске, па се овде матори ожене, оставе тамо жену и децу на бог и душу. Ето један пут су неколико њих због тога осудили и развели их од жена, које су у Србији узели. Кажем вам, заклетла бих се да је тако. Али ја сад морам у општину, па ћемо се други пут о томе даље раз-

говарати. Збогом, драга моја, па не заборавите ово што сам вам казала.

Кума Јулка је добро знала шта је учинила, само сумњамо да је била сасвим на чисто с оним што је хтела постићи, бацивши семе раздора у живот Лујзин са њеним Трајком, јер од Лујзе није имала Бог зна шта очекивати ако се са мужем разведе, а Трајку није имала за шта да се свети.

Лујза је остала забленута у сир качкаваљ, који онде у близини беше у колутима наслаган, а кад је мирис од тога сира опомену на још једну особину Трајкову, она уздахну и баца поглед пун чежње на једног пензионера средњих година, који је беспослен шврљао по тргу, па оде код Тироманице да је искуша о мужевљевој прошлости, јер је знала да су из једног места; а Тироманица је мрзела Трајка што је њеном сину закинуо седамнаест дуката, двадесет четири гроша, кад су били ортаци.

(наставиће се.)

ДОЦНЕ У ВЕЧЕ

Угасну вечерња румен и месец изађе горе,
И звезде смеше се трепте, драгану раде су свом;
У миљу срце ми тоне, са чеља губе се боре, —
Уза ме драгана моја и чари небеске с њом!

Дремљиви лагано Морфеј свој давно спустио вео,
Тишина овлада светом и санак уљуска све.
Далеко чују се кола, то путник весео, смео,
Прекида мирноћу ноћи и мети безбрижно гре...

Ал' слушај, и фруле неке жуборе дрхтави звуци,
Где, како са чежње силне и сама задрхта ноћ.
Тако сам некада и ја у својој љубавној муци
Крај твога прозора, душо, уздиго: „хоћеш ли доћ'?"

Мил. Николић.

ГДЕ ПОМОРАНЦЕ ЗРУ

од
Н. А. ЉЕЈКИНА

(наставак)

IV

Кондуктер, узевши два и по франка „пур буар“, ако је и дао реч да неће пуштати никога у купе где сећаху Иванови са Коњурином, — није своју реч одржао. На другој трећој ли станици, Коњурин кроза сан осети да га неко трже за ногу. Он отвори очи. Пред њим стојаше господин мрачна изгледа, са два ручна куфера у рукама, говорећи:

-- Je vous prie, monsieur... (Молим, господине).

И тај господин диже куфере да их метне на њихово место.

— Чујете ли ви!... Ту не може... То је заузето... То је закупљено... дрекну Коњурин. — Кондуктер, где је кондуктер?

Путник и даље говораше нешто француски, и смешивши своје куфере, седе Коњурину на ноге. Коњурин је по невољи морао повући своје ноге.

— Глафира Семјоновна! Шта се ово с нама ради? Кажите ви овом пробисвету француски, да је овде заузето! будио је он Глафиру Семјоновну, а у исто време држао путника за раме, те му говорио: — Мосју!... Не иде тако. Не сме се на ноге седати. Излази!

Овај се противио па чак и одгурну руку Коњуринову од себе. Глафира Семјоновна се пробуди, али није одмах могла да разуме у чему је ствар.

— Па позовите кондуктера нека га изведе, рече она Коњурину.

— Матушка! Куд сам пристао без језика! Како да га зовнем, кад ни речи француске не знам!

— Кондуктер! Мосје кондуктер! виче Глафира кроз прозор.

Али баш у тај мах зачу се команда „en voitures“ (у воз) и воз пође.

— Ето ти руско-францускога јединства! брбља Коњурин. — Зар ми је то неко јединство? „Вив ља Франс, вив Рјуси,“ па узети два и по франка, обећати да нико неће ући у вагон, и одједанпут, изволте видети, какога је Етиона овде посадио! То није јединство, него свињарија. А овамо још и „вив Рјуси,“ узвикује.

— Ама ја сам то „вив Рјуси“ још у Паризу видео, у ресторану Бребанову, рече Николај Ивановић, пробудивши се. Гарсон окупио „вив Рјуси,“ а после нас за шест франака забројао.

Сапутник мрачно седијаше у купеу и развијаше путничку капу, коју је из цена извадио био, да њоме шешир замени. Ишли су кроз тунел. Тресак воза одјекивао је неком особитом јеком под сводовима.

— Све тунел за тунелом... рече Глафира Семјоновна. Чим изађемо из тунела ваља отворити прозор, јер је овде врло загушљиво, додаде она и поче дизати завесу с прозора.

И тунел се сврши. Сену јутарњи зрак прозорја и путницима се указа раскошна слика. Воз иде по обали морској. С неба гледа на њ побледели месец. По лазурној води промичу, као беле тачке, лађице с једрилицама. По брегу овде — онде расту палме, крај самога пута промичу громадне агате, ширећи своје чудно, рогато и дебело лишће, које је час једно-бојно зелено, час оперважено жутим окрајком. Указа се лепа, двокатна, камена вила, чудне архитектуре, окружена вртом; у врту се види поморанцино дрвеће са златним плодом и гигантски кактуси...

— Никола Ивановићу! Иване Кондратијевићу! Гледајте, како је изглед диван! Па шта је то с нама? Где смо ми? узвикну усхићена Глафира Семјоновна. Да ли нисмо одкуда дошли у саму Италију? Где, поморанце, поморанце расту.

— Да, праве поморанце, одговори Николај Ивановић.

— И палме, палме. Па и латаније... и то још такве, какве су у оранжерији, или у зимној баншти у „Аркадији.“ Е, то је нешто! Господе Исусе! Ни чула нисам да у Ници може бити таквога растења. Ама, да ми нисмо од куд погрешили воз, па стигли у Италију?

— А од куд би то ја знао матушка? Ти си наша Францускиња, ти си с њима разговарала.

— Ех, мани их! Говориш с њима, говориш, па нај-после опет ништа не разумеш. Погледај, погледај, цела шума палми! Е то би било смешно да се преваримо!

— А да нисмо преспавали ми ту Ницу? То је оно! умеша се у разговор Иван Кондратијевић. — А ви сте говорили да Италија долази за Ницом, па смо, ваљада, Ницу преспавали, и стигли у Италију.

— Ништа не разумем! рече Глафира и рашири руке, дивећи се и даље изгледу. — Где, где, каква је стена и на њој кућица. Та то је нека декорација из балета.

— Права декорација... одобрава Иван Кондратијевић. — Театор, једном речи.

— Баћушка! жбун од кактуса Цео жбун од кактуса... виче Глафира Семјоновна. — Где, врт од самих лимунова. Цео врт од самих лимунова! Не, не, ми смо сигурно у Италији...

— Значи, преспавали смо Ницу! рече Иван Кондратијевић. — Ако ће, ако ће! Ако смо дошли у Италију, то је још боље: кући смо све ближе. Али, само, зашто се свирачи не виде? У Италији, како су ми говорили, цео се народ одао на свирање. Овде, видим где иде свет, али без инструментата.

— Боже мој! И капе у људи су талијанске, разбојничке. Не, ми смо заиста дошли у Италију, наставља Глафира Семјоновна.

— Запитај де ти овога Етиопа, што се оточи увуче у куле, што би сумњала, рече Николај Ивановић, — он је овдашњи, он ће сигурно знати где смо дошли.

Глафира Семјоновна се искашља и поче:

— Мосје... се Итали? и махну главом на прозор. — У сам њу апрезан?

— Tout de suite nous serons à Cannes, madame... одговори сапутник, искезивши се ради осмејка, и подигнувши своју путничку капицу.

— Но, шта је? Јесмо ли преспавали Ницу? пита Николај Ивановић жену.

— Чекај... Ништа не разумем. Ваља још питати. — „Ну, а Ница, мосје? Нис? Ну савон дорми, и не савон рјањ... Нис... Ну завон пасе Нис?

— О, non madam. А Nice nous seron à six heures du matin. (Не госпођо. У Ници ћемо бити у шест часова у јутру).

— Хвала Богу, нисмо омашили! изговори Глафира Семјоновна. — Ух, како сам се оточи преплашила.

— Ама питај ти, Глаша, побоље.

— Ме се не па Итали? наново се обраћа Глафира Семјоновна сапутнику,

— Non, non, madame. Souez tranquille. L' Italie e' est encore loin. (Не, не, госпођо. Будите спокојни. Италија је још далеко.)

— Мерси, мосје!... Не, не, нисмо прошли. У Ници ћемо бити у шест сахати изјутра. Али само, од куда овде такав климат. Права Италија! Палме, поморанџе, лимуни, кактуси. Па — и лица талијанска. Ено сељака где иде. Прави Талијан...

— Кад је без инструмента, онда значи, да није Талијан, примети Коњурин на то...

— Ђутите, Иване Кондратијевићу! Шта ви знате? Ви се нисте никуд макли даље од Петрограда до вашег Пошехоња, никакве књиге о страним земљама нисте читали; од куда ви сад знате, како је у Италији? обрецну се на њ Глафира Семјоновна и настави своје уживање у природи. — Водопад! Водопад! Никола Ивановићу, где, какав водопад пада са стене?

Међутим, е мора се јави црвена светлост. То сунце излази и одблескује својим пурпуром у плавицу спокојна, и величанствена мора. Небо беше светло и ведро. Кроз отворен прозор веје свеж ваздух, што оживљава.

— Ах, како је овде добро! Како је лепо! невољно узвикује Глафира Семјоновна.

— Да, не троше узалуд руске госпође своје новце у овом крају, одговори Николај Ивановић.

— Cannes! викну кондуктер, кад стадоше на станици.

Воз се опет крену. Што се ишло даље, изгледи беху све лепши, све декоративнији. Сунце је изишло и позлатило својим зрацима сав хоризонт. С десна се плавило море са високим стењем на обали; с лева је стојао непрегледан низ вила, најзаносније архитектуре, свака беше окружена богатим растењем. На све стране се шарени цвеће, а вишњево дрвеће као да беше посуто белим, снежним прањењем.

— Господе, Боже мој! Зар и овако може бити у половини марта! узвикну Николај Ивановић. — А како је сад у нас, под Петроградом? Снег од аршин и по висок, и величанствен пут за санкање.

Прођоше Грас. Опет с десна море, с лева — виле у недоглед на кршевиту стењу. Воз опет уђе у тунел, јурио је кроза њ неколико минута, па изби на широку пољану. Видео се град. Након пет минута воз стаде умањавати пару. Улегоше у широку наткривену станицу и зауста-више се.

— Nice! викнуше кондуктери.

— Ница, понови Глафира Семјоновна, па стаде прибирати свој пртљаг.

(Наставље се.)

РАЊЕНИК

— Guy de Maupassant —

Ово ми се догодило око 1882. године.

Таман сам се наместио у куту једног празног вагона и затворио врата, у нади да останем сам, кад се она опет нагло отворише и чух неки глас:

— Пазите добро, господине, сад смо баш на раскрсници; стубице су врло високе.

Неки други глас одговори:

— Не брини, Лоране, држаћу се за ручице.

За тим се помоли једна очешљана глава, с округлим шеширом, и руке, ухвативши се за кожне и чохане кајише што висе с обе стране врата, лагано подигоше неко крупно тело, чије ноге производише на стубицама такав шум, као да је неко штапом ударао по поду.

Пошто човек уђе у преграду, видех, како се из мекане материје његових чакшира помоли крај црне дрвене ноге, а одмах за тим појави се и друга иста така дрвена нога.

За леђима овога путника указа се нека глава.

— Јесте ли се добре сместили, господине? упита она.

— Јесам, момче.

— Онда ево ваших завијутака и штага.

И један служитељ војничког изгледа попе се, носећи у рукама гомилу ствари, увијених у црни и жути папир и

брижљиво увезаних вршом, на их, једну по једну, размести по мрежи више главе свога господара. За тим рече:

— Ево, господине, ово је све. Има их свега пет: бонбоне, лутка, добош, пушка и колач.

— Добро, момче.

— Срећан пут, господине.

— Хвала, Лоране, у здрављу!

Момак оде, залуив вратима, а ја посматрах својега суседа.

Могао је имати око тридесет година и ако му је коса била већ прогруппана; био је бркат, врло крупан и развијен, снажан и пун, а на прсима му блистаху ордени.

Он обриса чело, одахну и гледајући ме право у лице, рече:

— Да вам дим не досађује, господине?

— Не, господине.

То око, тај глас, па то лице, све ми је било познато. Но где сам их видео и кад? Сумње нема, негде сам се срео с овим младићем, разговарао сам са њим, руковао се. Но то је било давно, врло давно и беше се већ изгубило у магли, по којој дух узаман тражи и тумара по успоменама, пратећи их као аветиње које беже, да их не можеш хватити.

Сада ме и он сам посматраше пажљиво и постојано као човек који се опомиње по мало, по не сасвим.

Очи нам се сукобише и, постиђене тим упорним погледима, окретоше се; али после неколико тренутака, нагнате недољивом и постојаном вољом, поново се суеретоше и ја изуствих:

— Боже мој, господине, у место што се кришом, испод ока гледамо читав час, зар не би боље било да заједно потражимо по памети, где смо се познали?

Сусед врло учтиво одговори:

— Имате потпуно право, господине.

Приказах му се:

— Анри Бонклер, судија.

Он се за часак устезаше, по том са оном озбиљношћу ока и гласа, што прати велику напрегнутост духа рече:

— Ах! јест, видео сам вас једном код Поанелових, још пре рата, има већ дванаест година од тада!

— Да, господине... Ах! та ви сте поручник Реваљер!

— Јест... Био сам чак и капетан Реваљер све до дана кад сам изгубио ноге... обадве ноге једним јединим ударцем бјугета.

И ми се опет погледасмо: сад смо се већ познали.

Потпуно се сетих, да сам виђао овога лепог, приомањастог младића, који је управљао котилоном тако живо и дивно да га беху прозвали мислим „вихаром“. Но иза те чисте и јасне слике лебдело је још нешто, што не могах докучити, нека историја, коју сам ја знао и заборавио, једна од оних прича, којима се указује благонаклона и брза пажња, но које остављају у духу само неки, скоро неосетни, нејасни траг.

Ту је било и љубави. То ми је казивало неко чудновато осећање у дну мојега сећања и више нешто, неко осећање слично мирису, по коме ловачки пас осећа траг дивљачи.

Но, мало по мало, сенке су постајале јасније, разгветније и пред очима ми се указа слика неке младе девојке. По том ми у памети сину, као муња и њено име: Госпођица од Мандал. Сад се свега сећам. Заста је то

била једна љубавна свакидашња историја. У оно доба, кад сам га ја познао, та млада девојка волела га је и говорило се о њиховој скорој свадби. А он као да је био врло залубљен, врло срећан.

Подигох очи ка мрежи, по којој је служитељ мојега суседа био разместио завијутке, што су се, услед потреса воза, љуљали, па ми се причу служитељев глас као да је тек сад изговорио:

— Ево, господине, ово је све. Има их свега пет: бонбоне, лутка, добош, пушка и колач.

Тада се, за тренутак, породи у мојој глави читав роман. У осталом чинило се по свему ономе, што сам из њега прочитао, да се млада девојка удала за свога вереника после, било телесно, било финансијске катастрофе. Дакле овај, у боју осакаћени официр, опет је, вративши се из боја, нашао девојку, која се била њему обећала и, одржавши задату реч, пошла за њега.

Ја сам то онако лепо и просто пресудио, као што се обично суди о свима пожртвовањима и завршенима у књигама и позоринту. Кад се чита или слуша о тим делима великодушности, увек се чини, да би човек самога себе жртвовао тада с одушевљењем, са задовољством, с великим усхићењем. Но ви одмах, сутра дан, промените ћуд, чим вам какав пријатељ, који је у беду пао, затражи новаца на зајам.

За тим, на мах друга једна, истина мање поетична но много стварија, претпоставка, замени ону прву. Може бити, он се оженао још пре рата, пре страховита догађаја, у коме му је љуле однело ноге; и онда је она морала на силу, предавши се својој судби, примити, бринути се, тежити и подржавати свога мужа, који је отишао снажан и леп, а вратио се одсечених ногу, непокретан, немоћан.

Је ли он био срећан или стављен на вечите муке? Нека, најпре сићушна, па све већа и већа, недољива жеља обузе ме свега, да дознам његов живот, бар у главним потезима, који би ми дали могућности да погледим оно, што ми он сам не би могао или не би хтео рећи.

И ја га изненадно запитах:

— Ви сте отац, господине?

Он одговори:

— Не, господине.

На мах се осетих збуњен, као да сам Бог зна шта учинио, па наставих;

— Молим за опроштај, господине. Чувши вашег служитеља где говори о играчкама, помислио сам то. И ако човек не слуша, он опет чује, па и против воље изводи закључке.

Он се осмехну и промрмља:

— Не, ја чак нисам ни ожењен.

Начиних се, као да сам се одједном нечег сетио.

— Ах!.. али кад сам вас познао, ви се били верени, верени, мислим, са госпођицом од Мандал.

— Да, господине, ваше је памтење извршено.

Био сам толико смео, те наставих:

— Да, да... но тако се исто опомињем, да сам чуо, да се госпођица од Мандал удала за господина... господина...

Он спокојно изусти ово име:

— Госпођица од Флерел.

— Да, то је! Јест... сећам се чак и разговора, у коме се говорило о вашој рани.

И погледах га право у очи; он порумене.

За тим одговори са живошћу и наглом жестином човека, који вода већ унапред изгубљену парницу, изгубљену у духу и срцу своме, но који ипак тежи, да пред јавним мњењем добије:

— Немају право, господине, што крај мојега имена стављају и име госпође од Флерел. Вратиши се из рата... само без ногу, не бих никада, никада примио ту жртву да ми она буде жена. И је ли то било могућно? Не удаје се због тога, да се учини лажно представљање великодушности; удати се значи проводити све дане, све часе, све минуте, све секунде уз човека; а ако је тај човек онакажен, као ја што сам, тада девојка, удајући се, осуђује саму себе на муке и патње, које ће до смрти трајати. Ох! ја разумем и дивим се жртвама и свима пожртвовањима кад имају граница, али не допуштам да се једна жена одрече саме себе, свега свога живота, у коме се надјала срећи, да се одрече свих радости, свих својих сањарија, само да би могла изазвати дивљење галерије. Кад чујем по поду своје одаје лупу ових мојих мајева и штака, то воденично чекетање, толико се раздражим, да бих могао удавити својега служитеља. Зар мислите да човек може допустити, да једна жена трпи и споси оно, што он сам не може да подноси? На овда, мислите ли да је ово лепо, ови моји натрљци од ногу?..

Ту замуче.

Шта да му речем? Увиђао сам да је потпуно имао право. Могу ли ја сад њу корети, презирати, па чак и не дати јој за право? Не. Међутим, свршетак се управљао по правилу, но истини, по ономе, како је заиста и требало да буде, — али није задовољно мој песнички прохтев. Ти јуначки натрљци речито су показивали дивну, узвишену жртву, која ми, истина, није жељу испунила, али бар сам искусио једну обману.

Одједном га упитах:

— Има ли деце господин од Флерел?

— Да, има једну ћерчицу и два синчића. За њих и носим ове играчке. Њен муж и она били су напрема мене врло добри.

Воз се по Сен-Жерменском косом, прође кроз тамнике, уђе у станицу и стаде.

Таман хтедох понудити руку, те олакшати силазак рањеноме официру, кад се пружише две руке кроз отворена врата.

— Добар дан, драги мој Реваљеру!

— О, добар дан, Флереле!

Иза човека осмејивала се, пуна задовољства, још лепа жена, шаљући руком добар дан. Крај ње је радосно скакутала једна девојчица, а два малишана жудно гледаху у добош и пушку, које њихов отац скиде са мреже и понесе.

Чим рањеник сиђе, сва га деца загрлише и изљубише. За тим сви пођоше, а девојчица је пријатељски држала ручицом држак једне штаке; чинило јој се као да ће тим, ходећи поред њега, што држе задржати и његов пољубац на својим руменим обрашчићима.

В. Ј. Рајка.

ЗАНИМЉИВЕ СИТНИЦЕ

ДА ГА ОБЕСИМО!

(КАКО ШВАБЕ О НАМА ПИШУ)

Било је то у Лајпцигу, 1894. године.

Једно подне, — мало доцније, него обично дођем на ручак. Чим сам отворио гостионичка врата, поздрави ме викот од мојега стола. Један стари Рус, две младе Американке, средовечан Немац и нешта млађи Холанђанин, један ванредно добар Еврејин и обично добар Пољак — све се то смејаше, као у удешеном кору.

Није ми било тешко увидети, да се смех тицао мене. Али, зашто се тако слатко смеју ови људи?..

— Да га обесимо, да га обесимо! захори се, кад сам пришао столу.

— Милост! велм ја.

— Да га обесимо! веле они.

— Молим вас, овај, извините, што... овако доцкан...

— О чији ћемо дућан? Овде је већ било јуче...

— Ама зашто, за Бога?

И онет смејање.

Ја гледам и чекам, да ми се само каже.

— И ви сте још у стању тврдити, да смете без револвера кроз београдске улице!..

— И ви нам причате још о некој култури у земљи, у којој су до пре неколико година вешали људе пред туђим дућанима! Ужасно, престо, ужасно!..

— Ништа не разумем, госпођице и господо, баш ништа... могао сам само толико да кажем, а још не смем, да седнем за сто.

— Не разумете, дабогме; узмите данашњи број „Romanwelt“—а па ће вам све бити јасно. Башибозуци... вешате људе...

— Лепо, узећу... а сад ме пустите, барем да на миру ручам.

*

После ручка одем у кафану и нарочито потражим тај број.

И — о ужаса! — ево шта сам у њему, међу „занимљивим ситницама“, прочитао од речи до речи:

„Извршење смртне казне у Србији.“ — У оно време, кад је Србија била још под турском влашћу, дакле још 1877 (!) године, било је тамо у обичају једно са свим особито извршење смртне казне. Какав башибозук („турски војник“, објашњава то уредништво) дохвати беднога Србина, који треба да буде обешен, и намакне му замку на врат. Тако иде он са осуђеником кроз варош. После мале „променаде“ застане Турчин пред дућанским вратима ма кога трговца, пекара или апотекара.

— Ти знаш, обрати се он дућанцији, дошао сам теби, да вешам.

— Није могуће, протестује овај, та још синоћ је овде било вешања!

— Па лепо! каже башибозук, кад му дућанција спусти светао цванцик у шаку, и „мала променада“ отпочне из нова Пред другим дућаном — иста сцена.

Па кад је најзад башибозук накупио доста цванцика, или се случајно какав ђивта не покаже издашан, подвигне му Турчин:

— Брзо, пријатељу — мердевине овамо! Па, држи, и да помогнеш!

После чега буде Србин на ма какву куку или шип дућански окачен. Ако је осуђеник био тежак, морала је да прихвати и дућанџика.

Једну је добит дућаница, пред чијем би се дућаном овај окачени клатио, свакојако имао: За неколико је дана јурила маса муштерија у његов дућан.

Овако од речи до речи. И то у једном иначе добро уређиваном белетристичном листу.*)

Што сам могао најпитомије у томе тренутку да кажем, било је једно гласно: „Безобразлук!“

И сад представите себи оваку слику:

Упутио се Теразијама башибозук, уз пут пуни лулу, а за њим са конопцем о врату, као какав пас, иде мирно — бедни Србин. И не покушава, да се отме.

Башибозук мерка: где ће, где ће... па он-цуп, те код Марије Фаркаш.

Поклоњеница изиђе с белом капицом, а башибозук:

— Да вешамо, газдарице!

Србин стоји мирно и — чека.

— Um Gottes Willen! запрепасти се добра г-ђа Фаркаш; тутне Турчину динар у шаку, а уз то и једну „кремпиту“; Србину — чоколаду, и ово се двоје, као два дедака крену даље.

Код Путника — тако исто, дог га најзад не окаче на Дилберова врата. И он ту висе, а муштерија само јури јури, јури у апотеку.

А у вече, кад се пушта позориште, у коме су се давали рецимо, Сардуови „Присни пријатељи“ — нико за живу главу не сме проћи поред Дилберове апотеке; јер тамо висе — онај бедни Србин.

Овај ме безобразлук потсећа на ону денешу из Србије, коју је штампао, готово у исто доба, опет један виђенији немачки, шаливи лист и која гласи:

„Данас у Србији целога дана није нико никог убио. —

За ову истинитост ове денеше не прима уредништво никакву одговорност на себе.“

Насмејао сам се вицу, али ме је безобразлук ипак љутио.

Ј. У. —

ЉУБАВНИЧКА БИБЛИЈА

Шта је љубав?

Љубав је нека врста рата: одступите, слабодушни. Плашљив љубавник није достојан да носи наше заставе. Ноћ, зиму, дуге патње, сурове болове, најмучније послове, све треба отрпети на пољима где изгледа да влада само нежност. Доста пута облаци ће на тебе излити пљусак од кише; доста пута мораћеш, да дршћећи од зиме, легнеш на пољу на тврду ложницу.

Овидио.

*) Die Romanwelt. II. Bant. S. 32.

Љубав је роса небесна што срца освежава.

Петрарка.

Љубав је најлепша и најлуђа од свију страсти.

Оксенитири.

Љубав је у Француској комедија; у Енглеској трагедија; у Италији озбиљна опера, а у Немачкој мелодрама.

Мадам ди Блесингтон.

Детињство је зора љубави, јер љубав је живот, — љубите, љубите; — знајте бити деца у љубљењу.

Салваторе Фарина.

Љубав је једина болест између свих болести, од које човек не жели да оздрави.

* * *

Љубав је задовољство света и спасилац свих човејих раса. Ко каже љубав, каже мир, слога зружење. Велики је носилац мира љубав.

Michelet.

ИСКРИЦЕ ДУХА

Наука нас учи скромности више него јеванђеље. Она ни на шта не гледа „са висине“, она не зна шта је то „виши положај“, ништа не презире, никад не лаже да би одиграла какву улогу и ништа не скрива кокетства ради. Наука се зауставља пред фактима, као иследник, по некад као лекар, никад као целат, а најмање непријатељски и у иронији.

Херцен.

Измерење у опште онда је могуће, кад није више ни потребно, то јест кад је прошла лична злоба а мишљења се зближила, па људи и сами увиде да се немају ради чега свађати.

Херцен.

Свести крвава религиозна питања — на питања човечанска, и крвава политичка питања — на питања економна, то је прави задатак савремености.

Херцен.

Волтер, који је искрено тражио слободу речи, који је вапио за политичким слободама и био присталица слободне трговине, који је у опште хтео слободу и само слободу, делио је људе на „људе од реда“ и на „риту“, на је слободу тражио само за прве, а друге је називао глумом масом и определио им воловски јарам.

Луј Блаи.

Говоре о жртвама рата и епидемије, а да ли је ко размишљао о бојном пољу наука и вештина, да ли је изнашао колико мртваца са тога поља покрива земља, услед умног напрезања и услед борбе за успех?

Балзак.

У Београду продаје се лист само код продаваца на број.

САДРЖАЈ: „Ноћи мила...“ (песма) — „Све за један дан“ — „Доцне у вече“ (песма). — „Где поморалце зру“ (наставак) — „Рањеник“ — „Заликљивости“ — „Љубавничка библија“ — „Искрице духа“.

Власник Ст. М. Веселиновић. Штамп. Св. Николића об. венац бр. 2.—Београд. Уредник Ј. М. Веселиновић.